

Motto's

Thus my primary interest in understanding the aesthetic experience of the naive viewer differs sharply from the usual fascination with grasping what experts see and then teaching the process of expert viewing to others. (...) My approach to understanding aesthetic experience has therefore been to ask, "How does one build meaning? What are the moment-to-moment thoughts in the aesthetic experience?"

Abigail Housen, Eye of the Beholder: Research, Theory and Practice, 1999 Visual Thinking Strategies™, vtshome.org

1. Wat gebeurt hier?
2. Wat zie je, waarom je dat denkt?

Basisvragen bij kijkstadium 1 van Visual Thinking Strategy, Abigail Housen & Philip Yenawine, vtshome.org

Machines were mice and men were lions once upon a time.
But now that it's the opposite it's twice upon a time.

Stamping Ground, Moondog (Louis Hardin), CBS Records, 1970

toen

Het oudste teken van een mens in het Radixgebied is het mesje ('kling') van vuursteen dat 10.000 jaar geleden achtergelaten werd op de waterscheiding van de Doetinchemse Slinge en de Heidenhoekse Vloed. In 2006 werd de vondst beschreven in het locatierapport *Landgoed Heidevloed* van bureau Syntegra op basis van de determinatie door J. Deeben van de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek. Daarna bewaard en nu speciaal voor Plan Radix gefotografeerd door het Provinciaal Depot voor Bodenvondsten van Gelderland. Waarvoor dank!

Vuursteen is goed vindbaar in Nederland, van zichzelf glasachtig en door de inwerking van ijzererts in de grond rond de Oude IJssel is de kling in de loop van duizenden jaren oranje geworden.

Vuursteen laat zich in ervaren handen goed bewerken, omdat het op een voorspelbare manier splintert en schilfert bij afslag. De randen worden daarbij zeer scherp en sterker dan staal (dat toen overigens nog lang niet bestond). De tijd waarin de kling is gemaakt, kenmerkt zich door een afslagtechniek die kleine instrumentjes (microlieten) mogelijk maakten, waarvan sommige niet onderdoen voor hedendaagse operatiemesjes. De Heidenhoekse kling is niet bijzonder klein. Links op ware grootte bij een paginagrootte op A4 (8 cm.), rechts 2x vergroot.

Het stroomgebied van de Rijn, waarbinnen ook het Radixgebied, lag 10.000 jaar geleden op de grens van de Maas-Schelde-Rijncultuur en de Maglemosecultuur.

De eerste bestond uit een groep mensen die voor archeologen vooral herkenbaar is aan de manier waarop ze hun stenen werktuigen maakten, met name door het fijnere werk; kleine, nauwkeurige steenafslagen en regelmatige klingen. Het gebied liep van Noord-Frankrijk tot aan de Westfaalse Bocht en concentreerde zich langs de naamgevende grote rivieren. De favoriete steensoort voor hun werktuigen was het Belgische kwartsiet. Maar ook vuursteen werd gebruikt.

Van de Maglemosecultuur, genoemd naar een archeologische vindplaats op het Deense Seeland, is bekend dat zij kano's bouwden, waarvan de beroemdste in Pesse (Drenthe) is gevonden. Het is de oudst bekende boot ter wereld.

De Maglemosianen gelden als de uitvinders van het vishaakje en van de boor, woonden in tijdelijke hutten van boombast, jaagden met pijl en boog, visten met harpoenen, hielden honden en begroeven hun doden in gehurkte houding..Ook maakten ze sieraden, o.a. van barnsteen. Ze voltrokken rituelen, zoals blijkt uit maskers van hertenschedels uit de Engelse vindplaats Star Carr (hiermaast).

De eigenaar van de Radixkling zal van beide culturen afdoende praktisch kaas hebben gegeten, maar op basis van de vorm van de kling gokt Plan Radix stoutmoedig op een Maglemosische afkomst.

Menselijke resten uit de prehistorie krijgen soms een naam. Zo werd onze tot voor kort vermeende oermoeder, 3,2 miljoen jaar oud, Lucy genoemd, naar het Beatlesnummer *Lucy in the Sky with Diamonds*. De tot nu toe oudste Neanderthaler van Nederland, wiens 40.000 jaar oude wenkbrauwbot werd opgevist voor de Zeeuwse kust, kreeg de naam Krijn. De oudste Homo sapiens van ons land waarvan zeker is dat zij een vrouw was, 7.500 jaar geleden, heet nu Trijntje. En natuurlijk hebben we ook nog de beroemde ijsmummie Ötzi, die na 5.300 jaar compleet en keurig in de kleren uit de Italiaanse Alpen sneeuw werd gehaald.

De Radixvondst is echter een werktuig en geen rest van een lichaam. De dus naamloos blijvende eigenaar was aanmerkelijk ouder dan Trijntje en Ötzi. Hij leefde in een tijd dat Doggerland nog bestond. Dat lag droog omdat er toen veel water vast zat in de ijskappen rond de polen. In de twee millennia voor hem steeg de temperatuur, daardoor het water ook, de vegetatie veranderde en daarmee de diersoorten.

Die veranderingen gingen relatief snel. De Theems en Rijn waren in die tijd nog verbonden in Doggerland, zodat de mensen langs het rivierenstelsel van West-Engeland tot diep in Duitsland konden komen. En onderweg dus soms in het Radixgebied belandden.

De Radixmens die de kling achterliet leek waarschijnlijk op de Cheddar Man, die met een gespleten schedel in een grot bij het Engelse Cheddar (later bekend vanwege de kaas) teruggevonden werd, en bij leven een donkere huid had en blauwe ogen. Wij hebben nog ruim 20% DNA van zijn volk over. Daarnaast nog zo'n 2% Neanderthaler-DNA en dik 70% van de Jamna-boeren, die hier vanuit de Russische steppen 4.500 jaar geleden met hun lichte huid, donkere ogen én hun taal de boel overnamen.

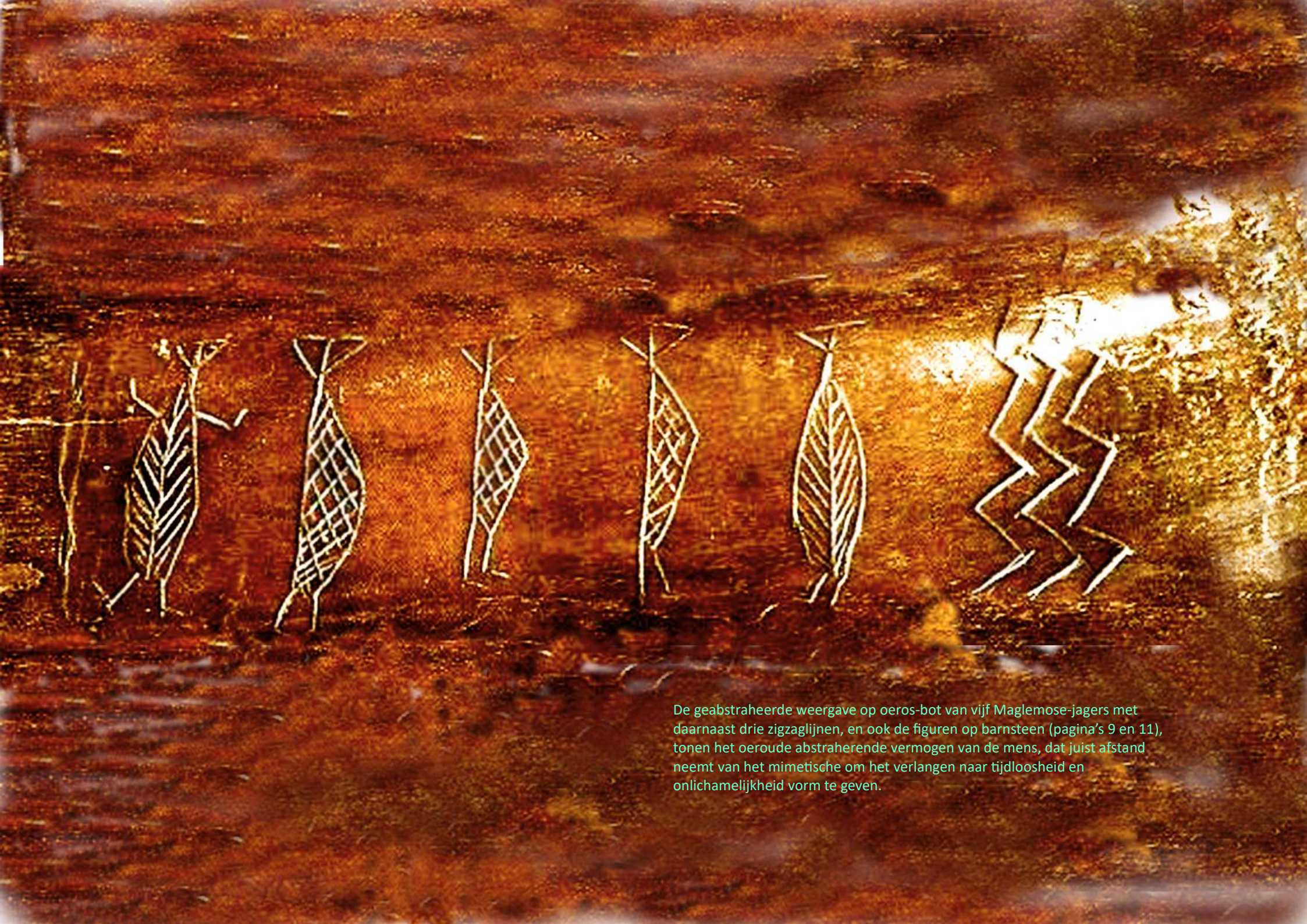

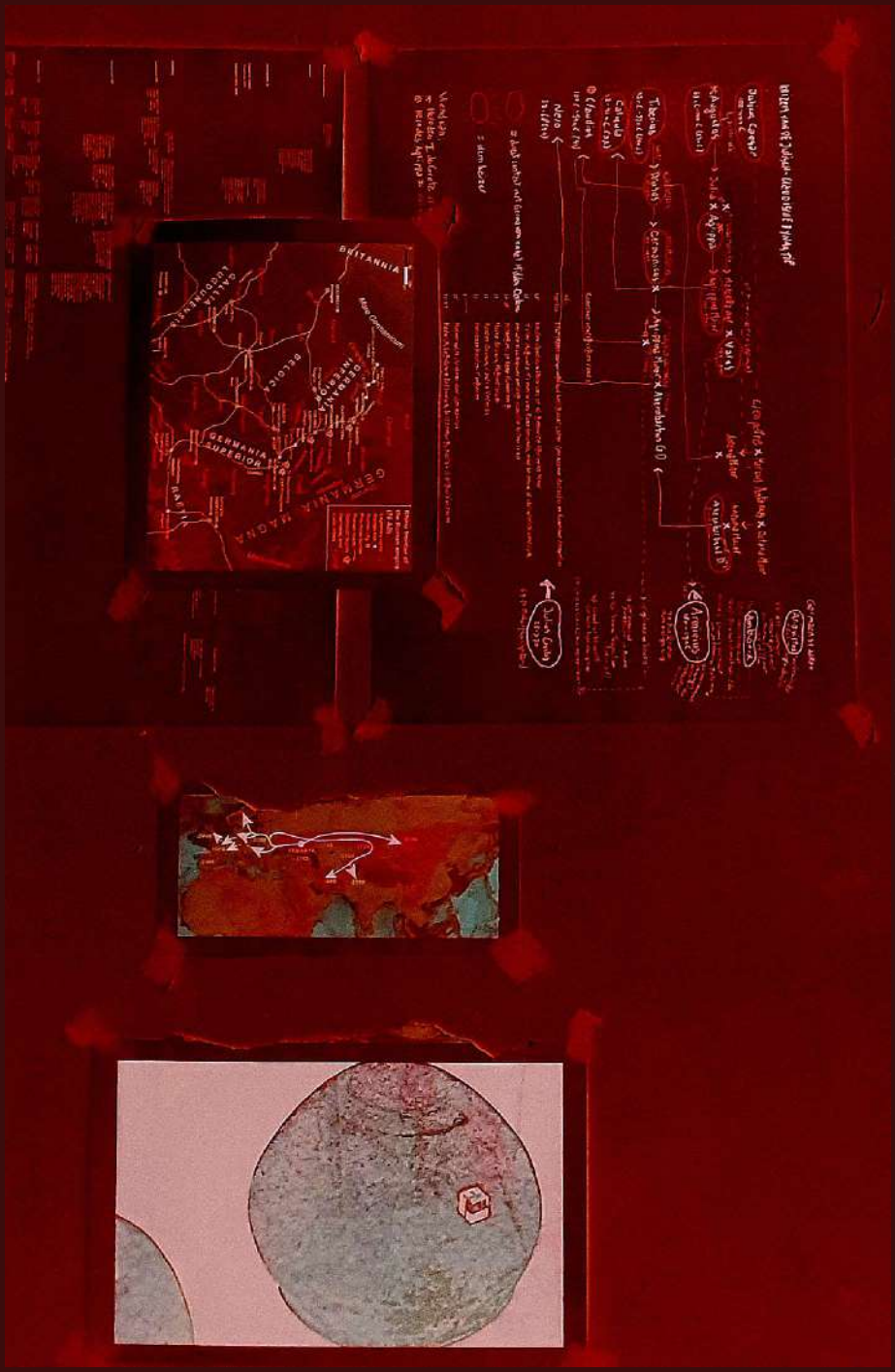
Onze klingman was vermoedelijk familie van de Cheddar Man. Donkere huid, blauwe ogen. Pas veel later - zo'n 5.000 jaar geleden - werden we wit in deze streken. De blauwe ogen bleven. Volgens een onderzoek van de Universiteit van Kopenhagen is het een mutatie bij één individu uit de Maglemosetijd waar alle blauwogigen ter wereld van afstammen. (Behalve dan dat ze ook voorkomen als patiënten met het Syndroom van Waardenburg.) In de grot waar de Cheddar Man gevonden is, lagen verder geen bijbehorende attributen. Maar gebaseerd op de vondsten in o.a. Star Carr is er wel enig idee van de esthetische en rituele bezigheden van die tijd. Uiteraard wil Plan Radix daarbij aansluiten.

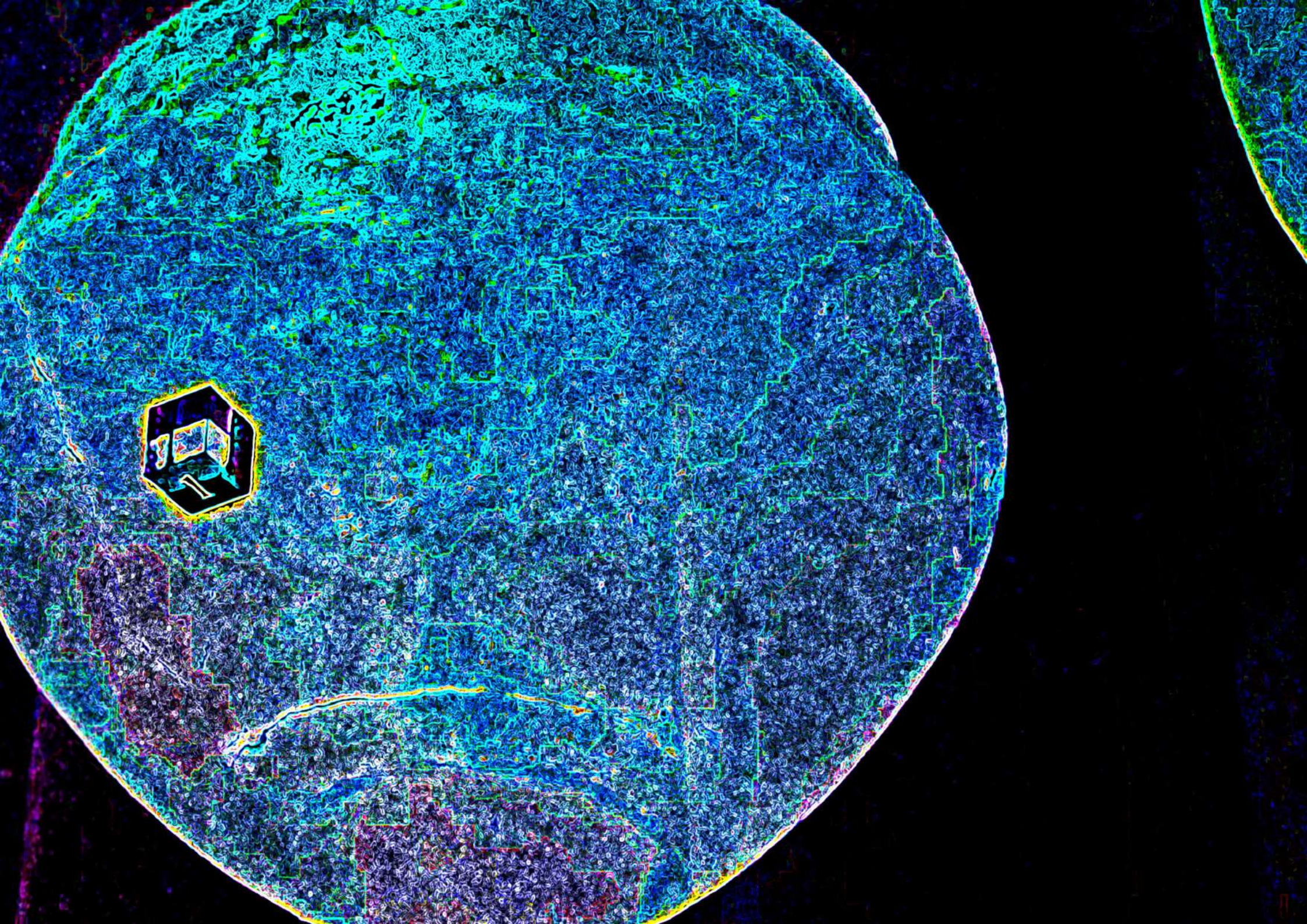
Voor die aansluiting hoeven we niet ver te zoeken. In nummer 7 (2015) presenteerde Plan Radix een reconstructie van de mythische Boelekeerl. Naast een hertengeweimasker uit Star Carr valt de gelijkenis tussen beide direct op. Het animistische (h)erkennen van een bezielde, en daardoor voor de mens betekenisvolle natuur is de basis voor de kunsten. Maar natuur en kunst zijn niet hetzelfde. In eerdere nummers is hier reeds uitgebreid op ingegaan. De natuurwetten zijn wat anders dan “de kunstbeoefening (die zich) beweegt op een continuüm tussen twee polen: abstractie en inleving.” (#12) De Boelekeerl en het masker zijn tekenen van inleving (waartoe de natuur zonder de mens niet in staat is), die de confrontatie met het dagelijkse, stoffelijke lot aangaan.

De geabstraheerde weergave op oeros-bot van vijf Maglemose-jagers met daarnaast drie zigzaglijnen, en ook de figuren op barnsteen (pagina's 9 en 11), tonen het oeroude abstraherende vermogen van de mens, dat juist afstand neemt van het mimetische om het verlangen naar tijdloosheid en onlichamelijkheid vorm te geven.

In rest van dit nummer vindt verder geen theorievorming meer plaats en is er ook nauwelijks toelichting. Als ode aan de Radix-klingmens zijn het slechts zwijgende vormen, verzameld in de omgeving van het Plan Radix hoofdkantoor te Doetinchem.

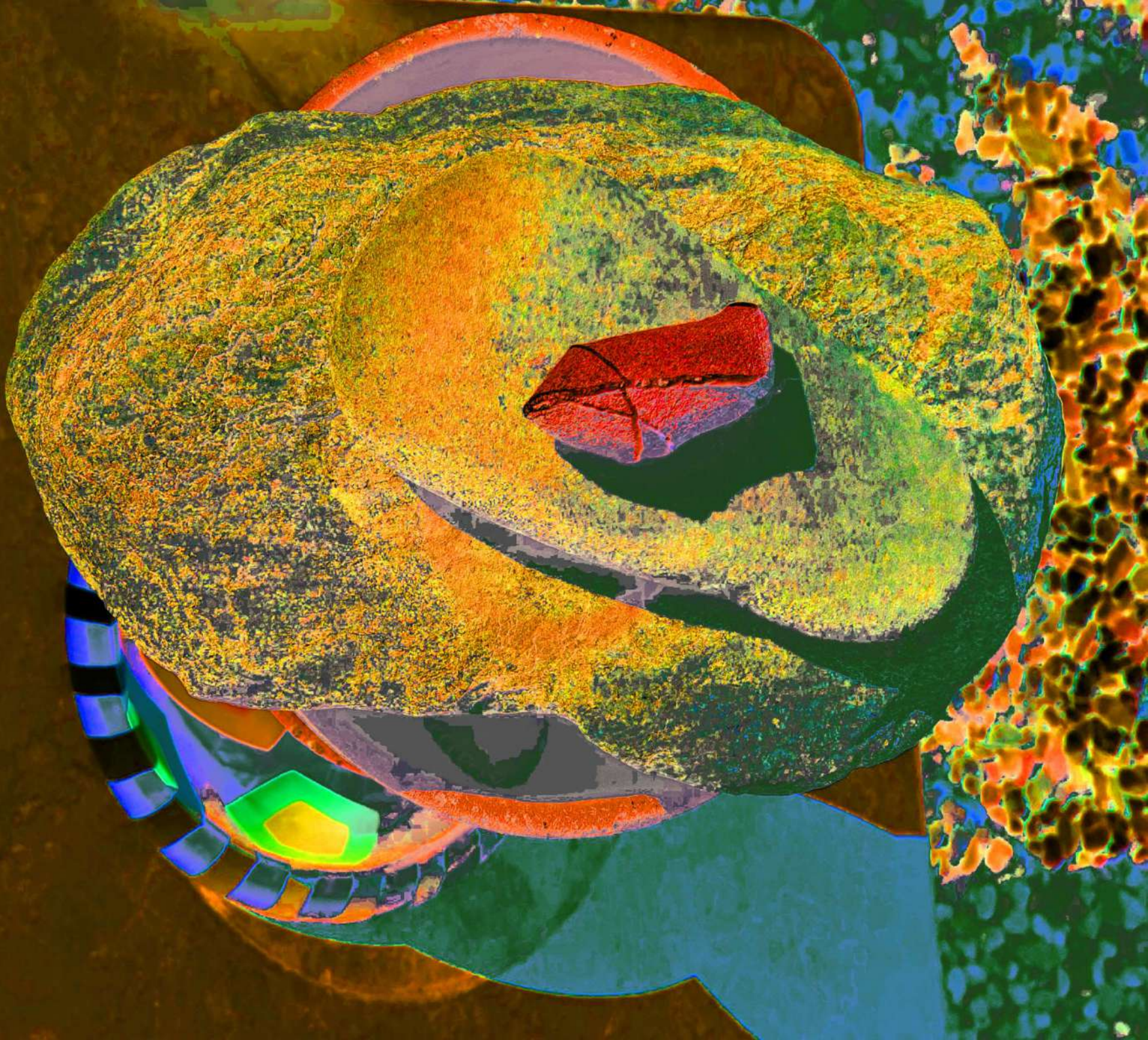

tuin

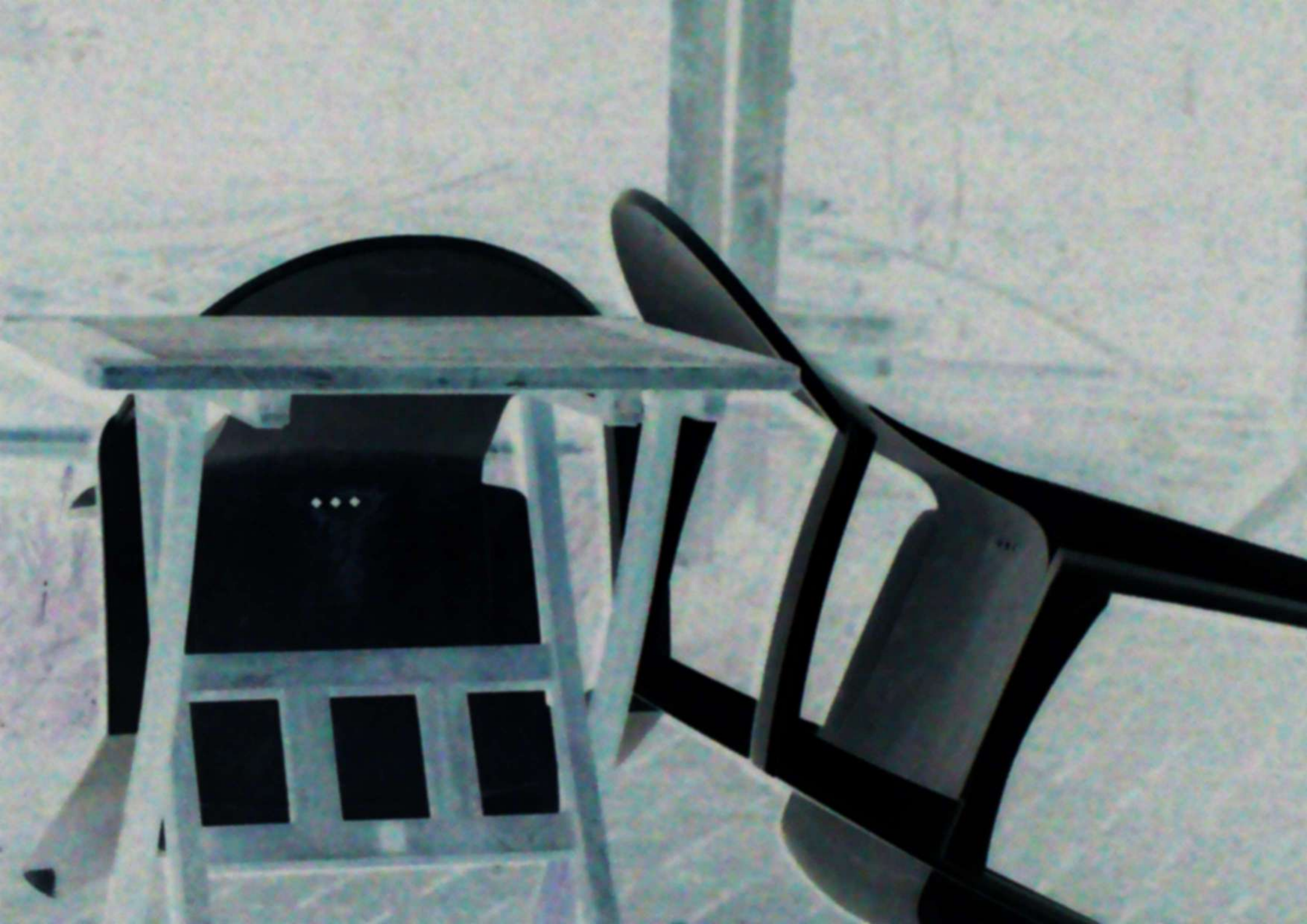
(Radix HQ)

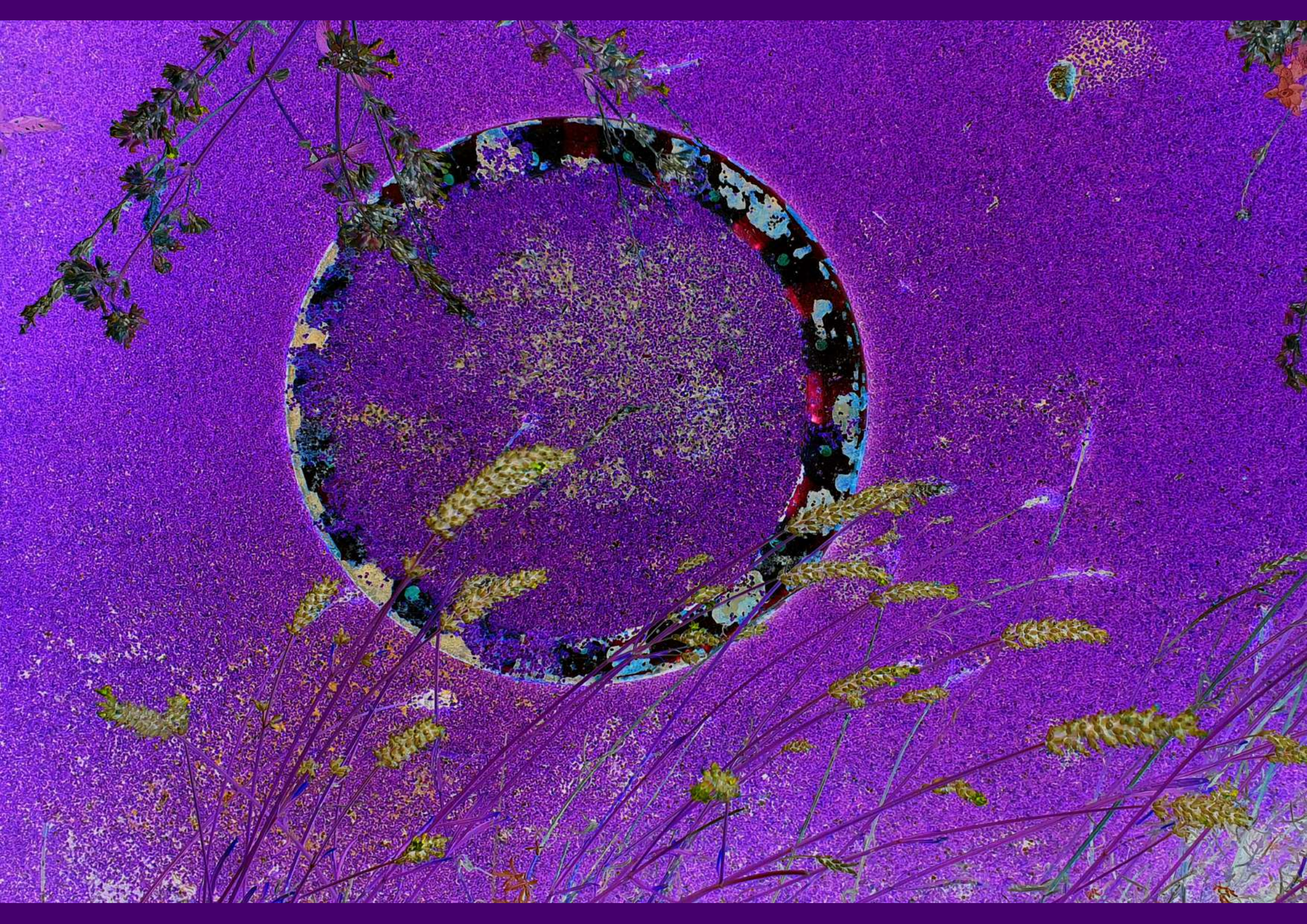

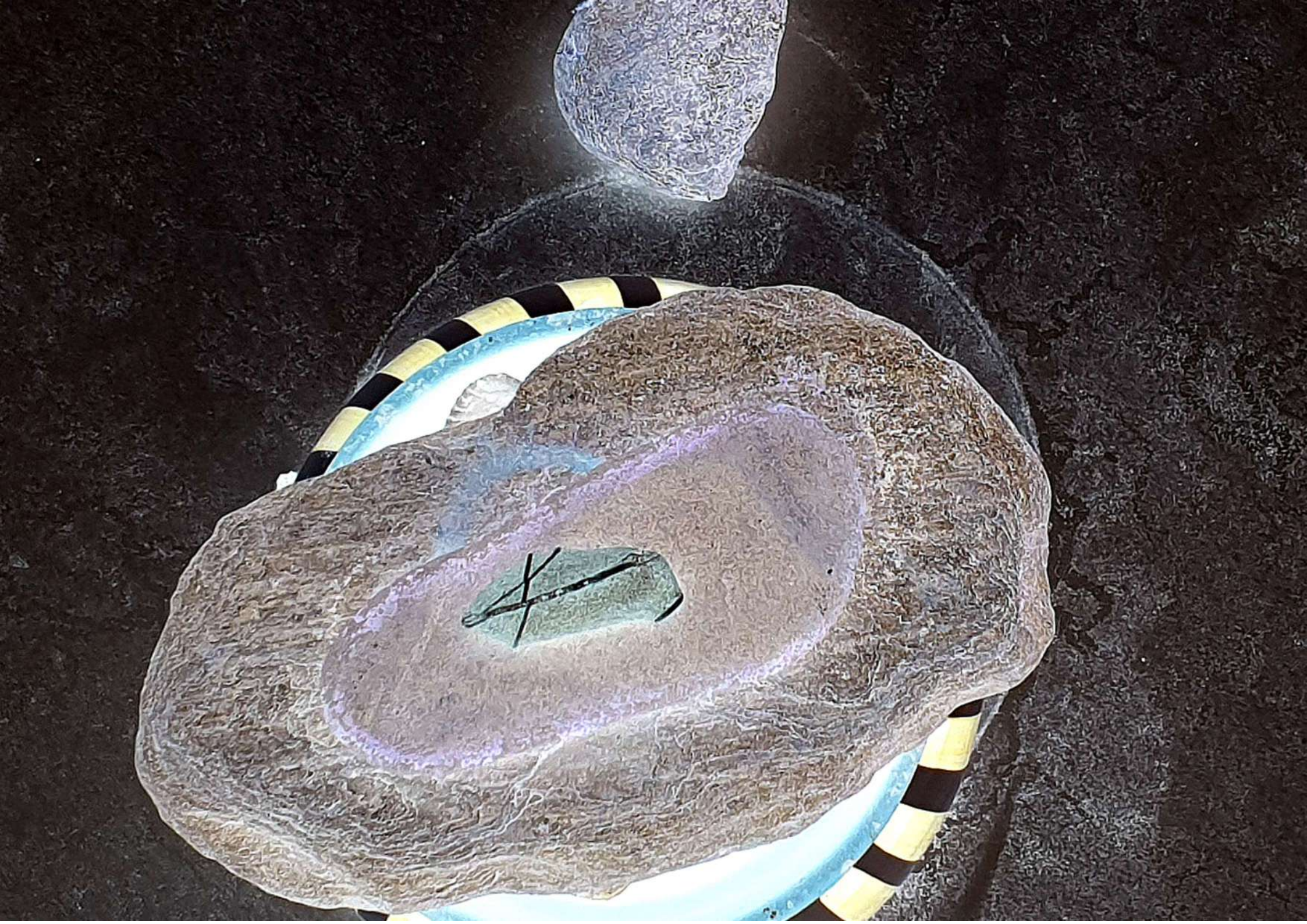

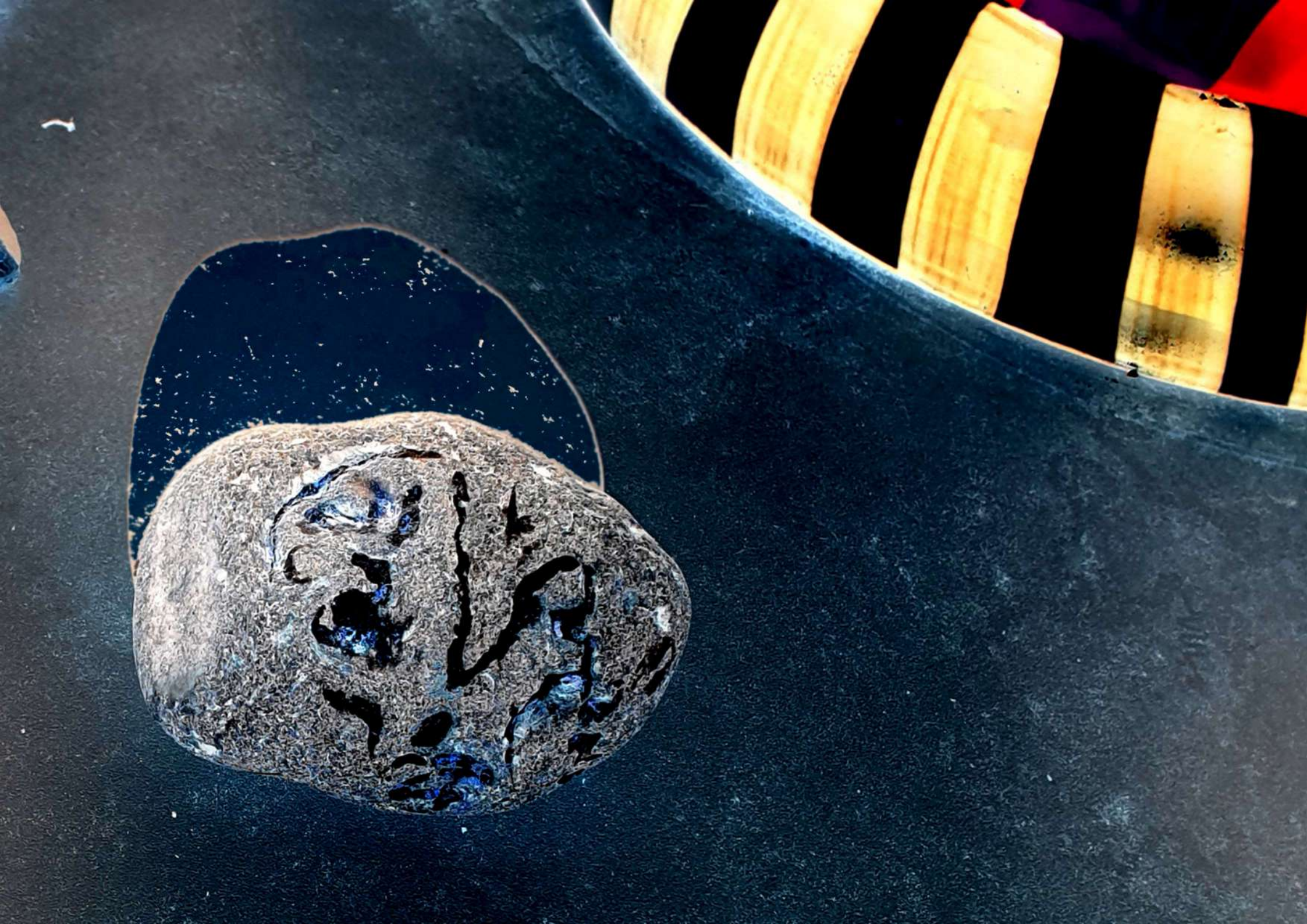

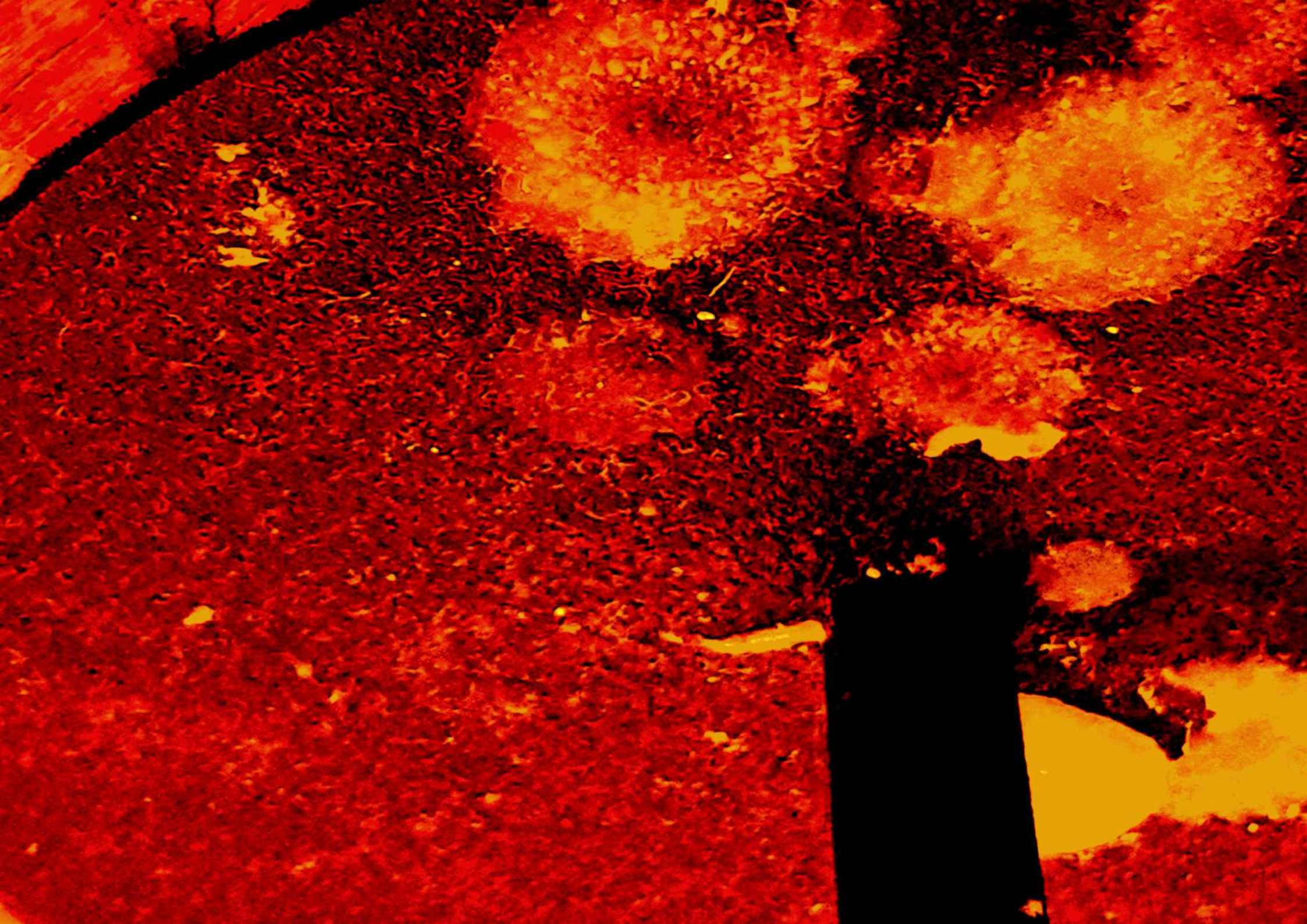

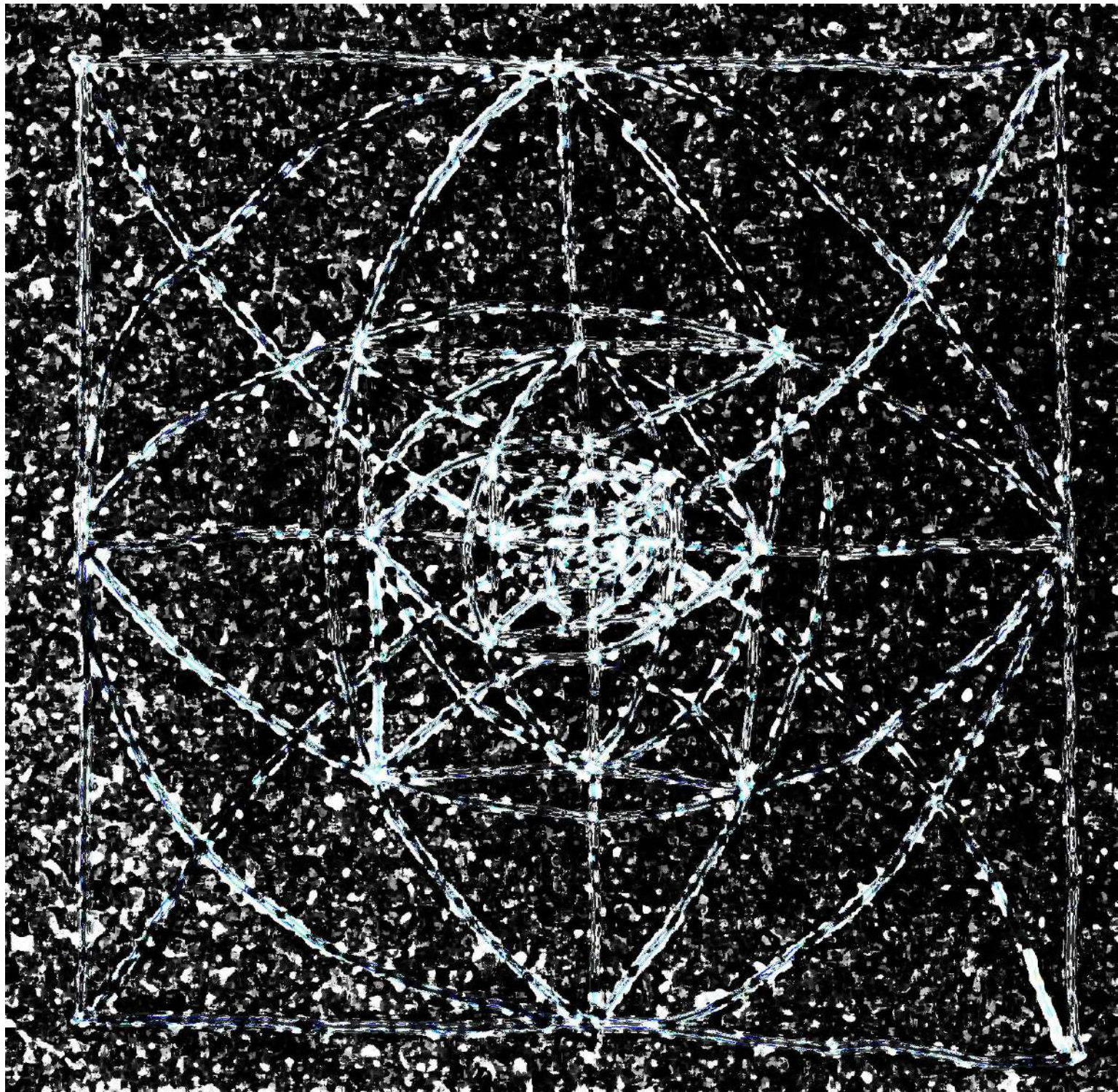

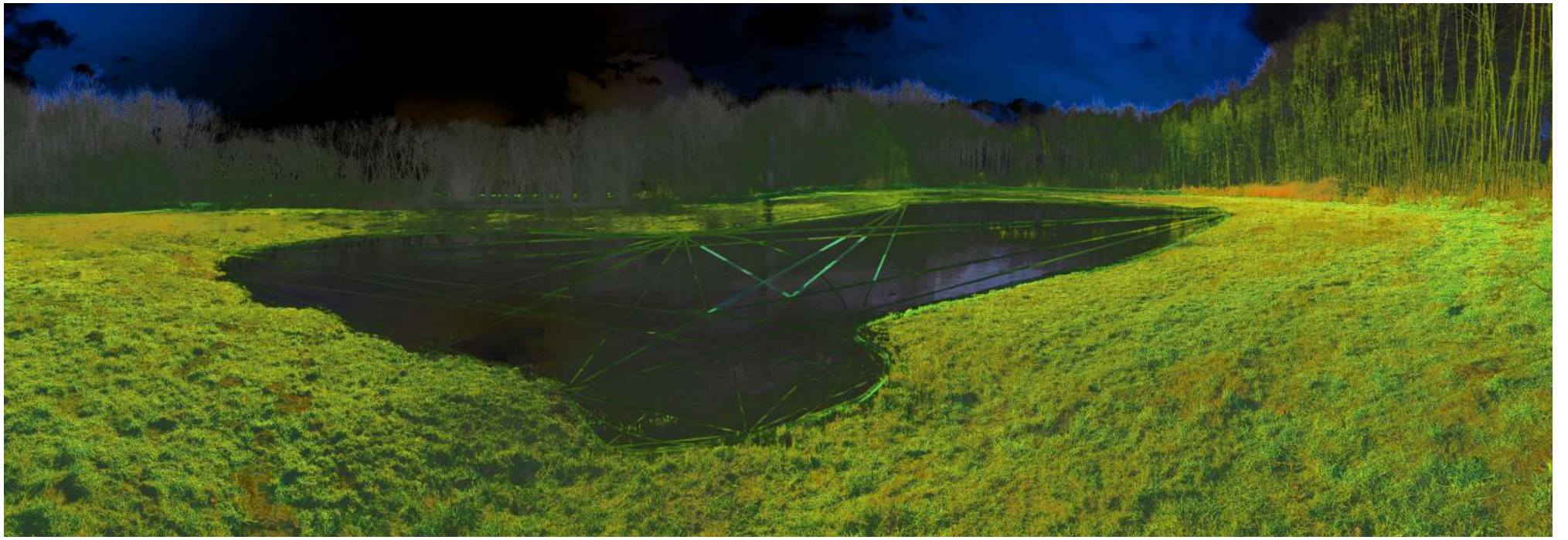
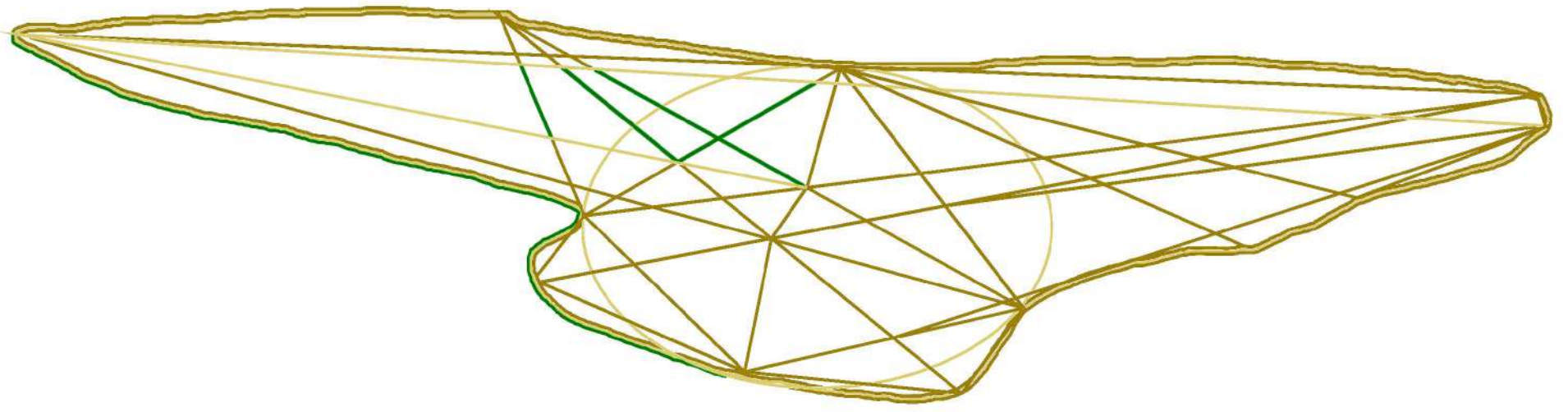

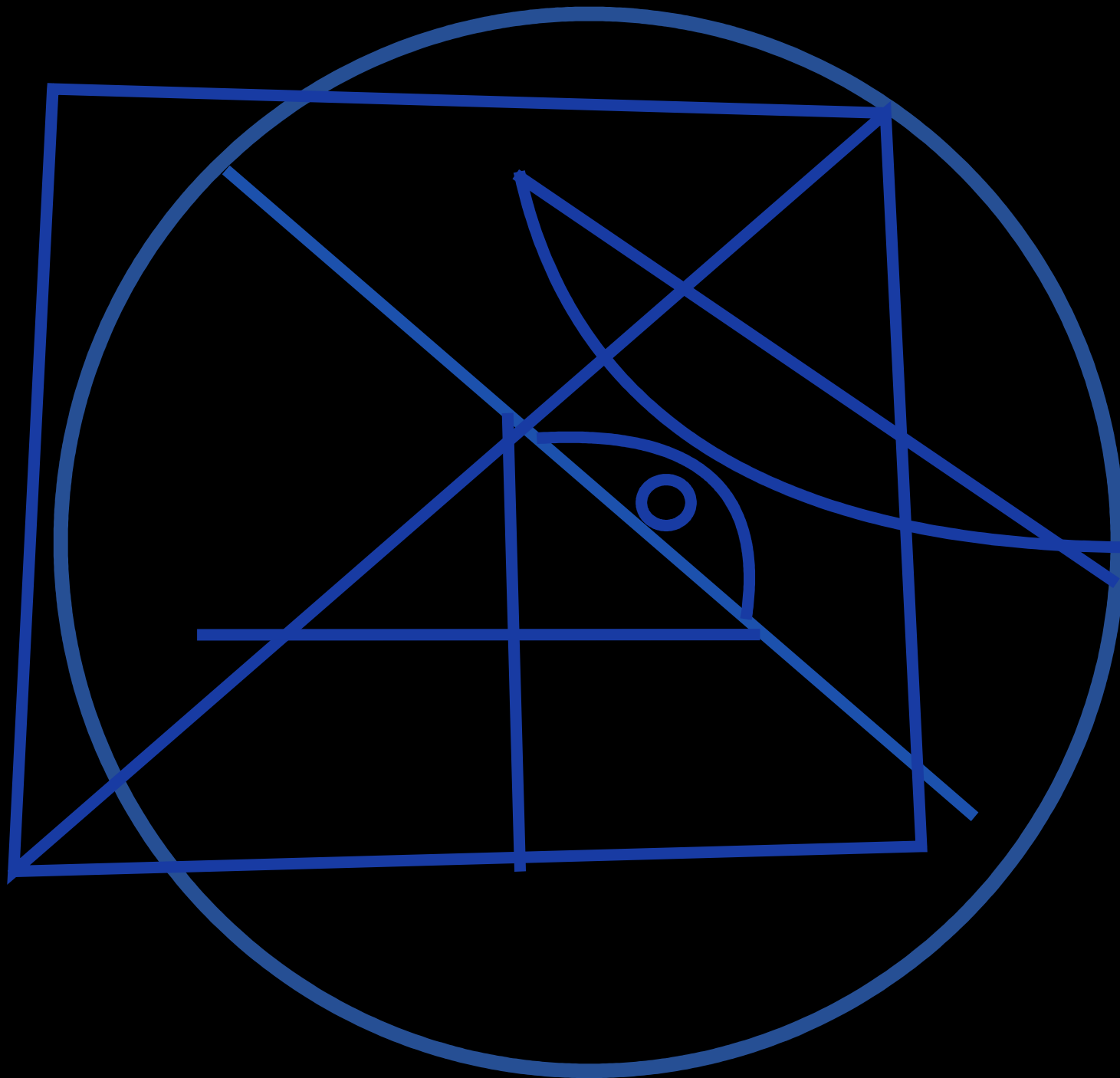

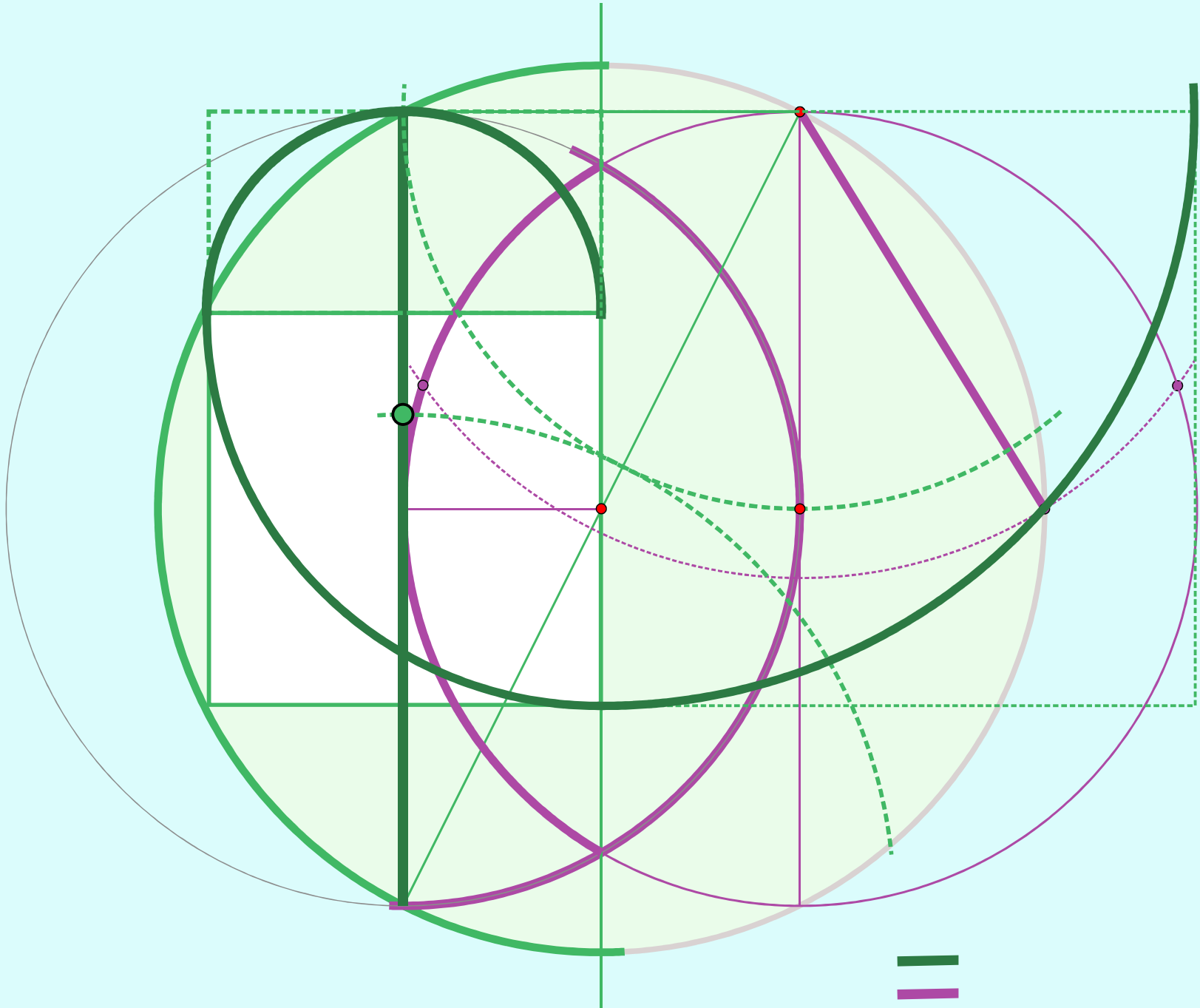

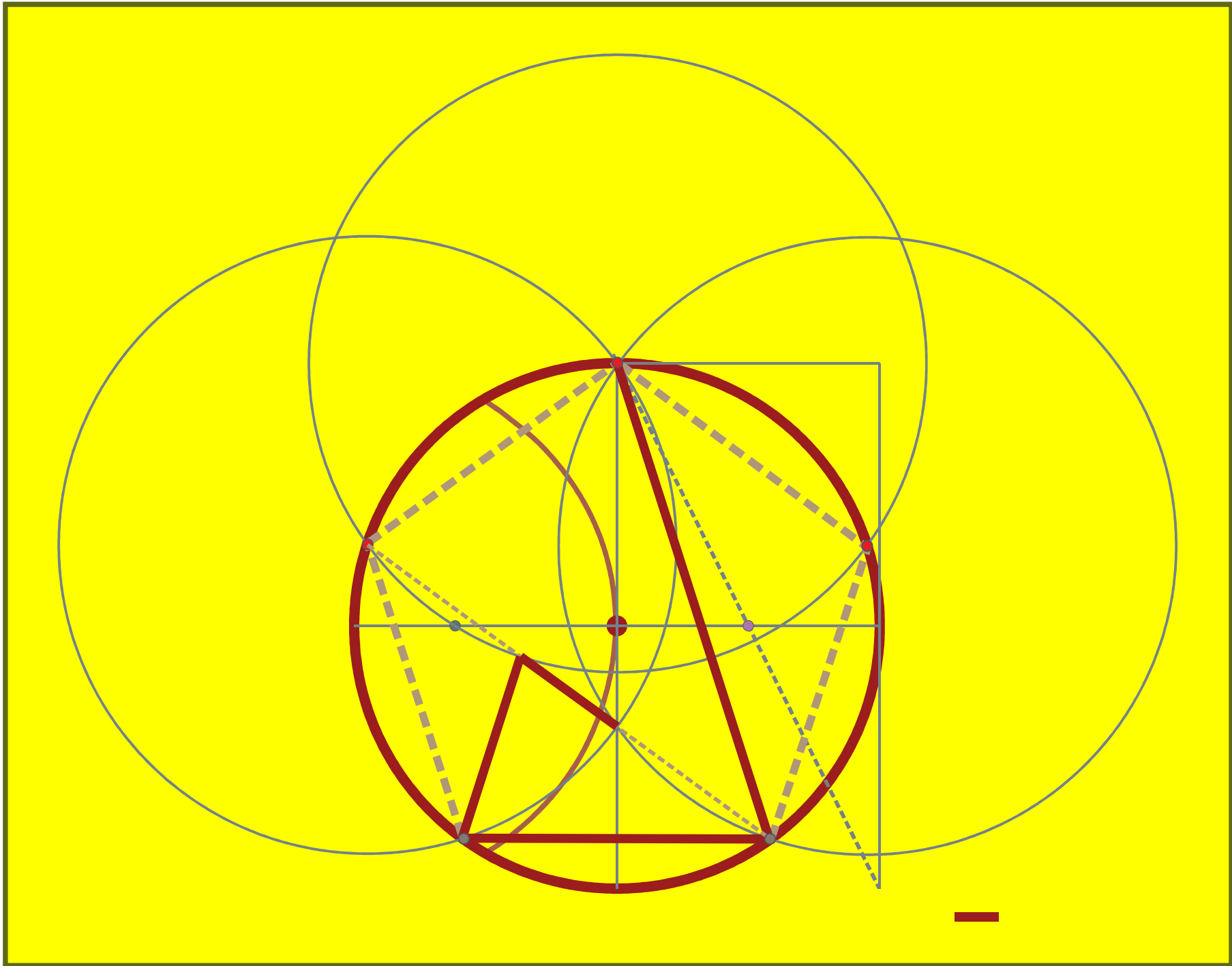
tijd

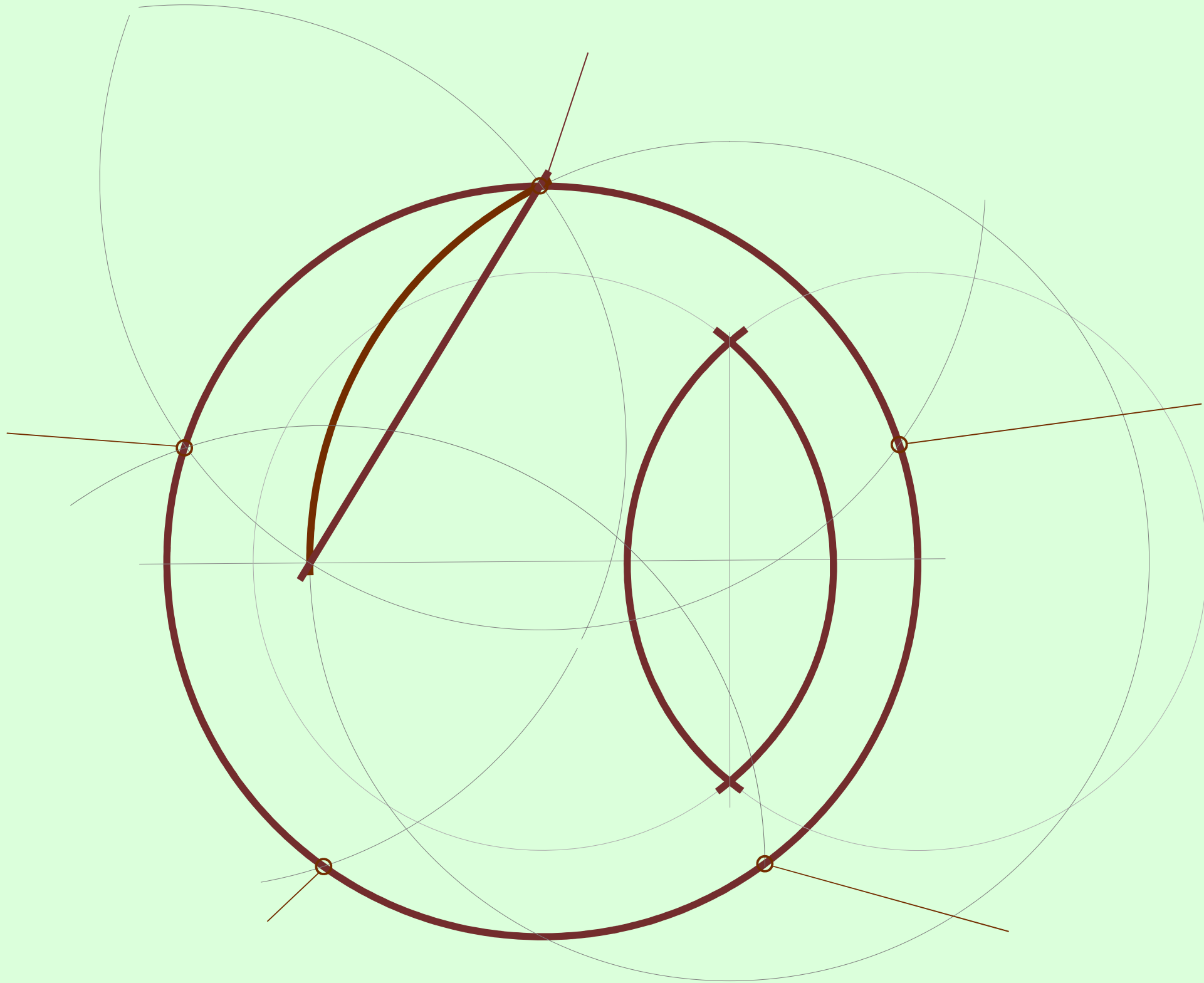

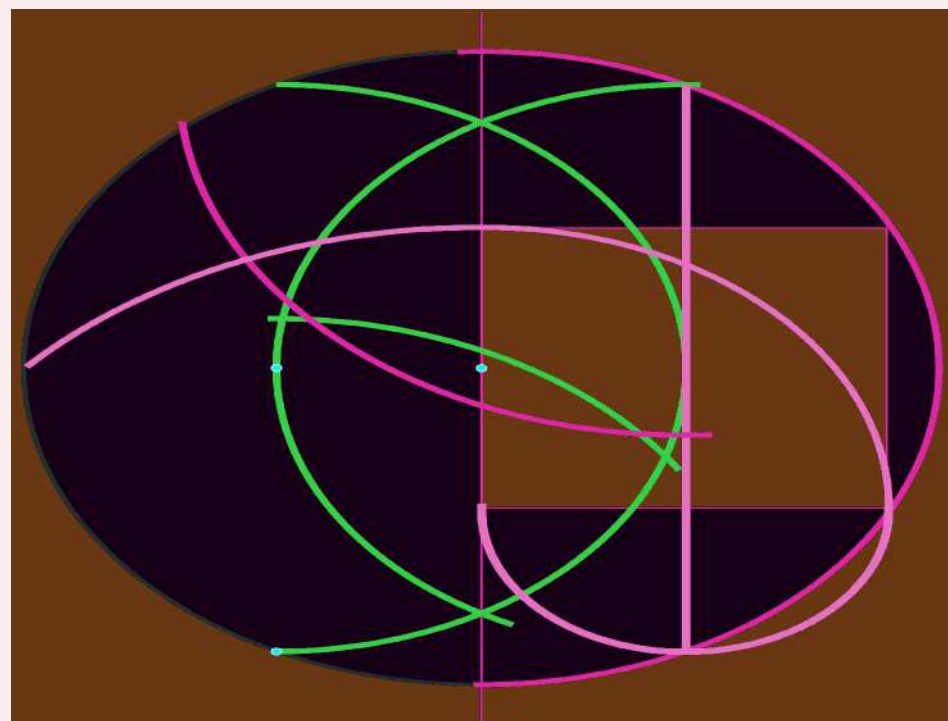
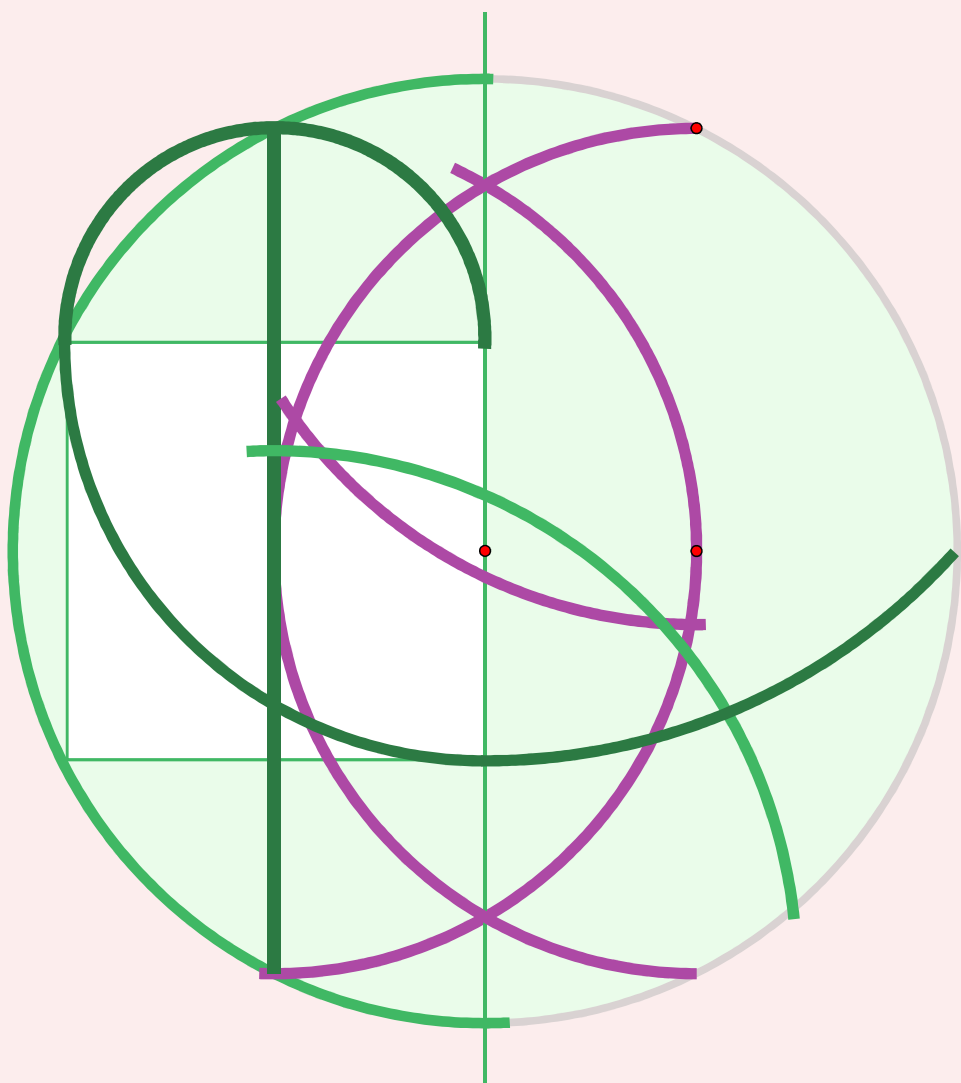

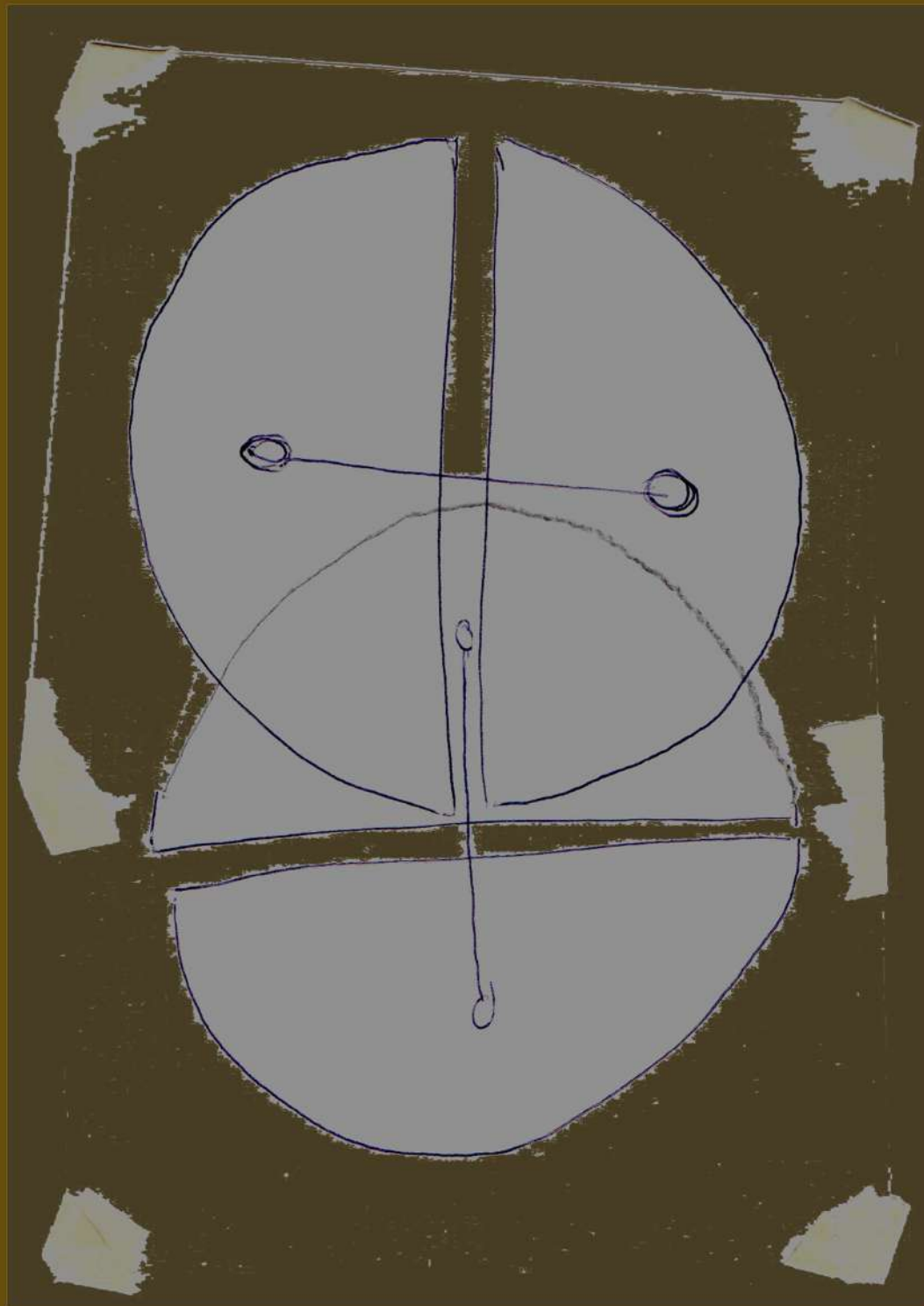

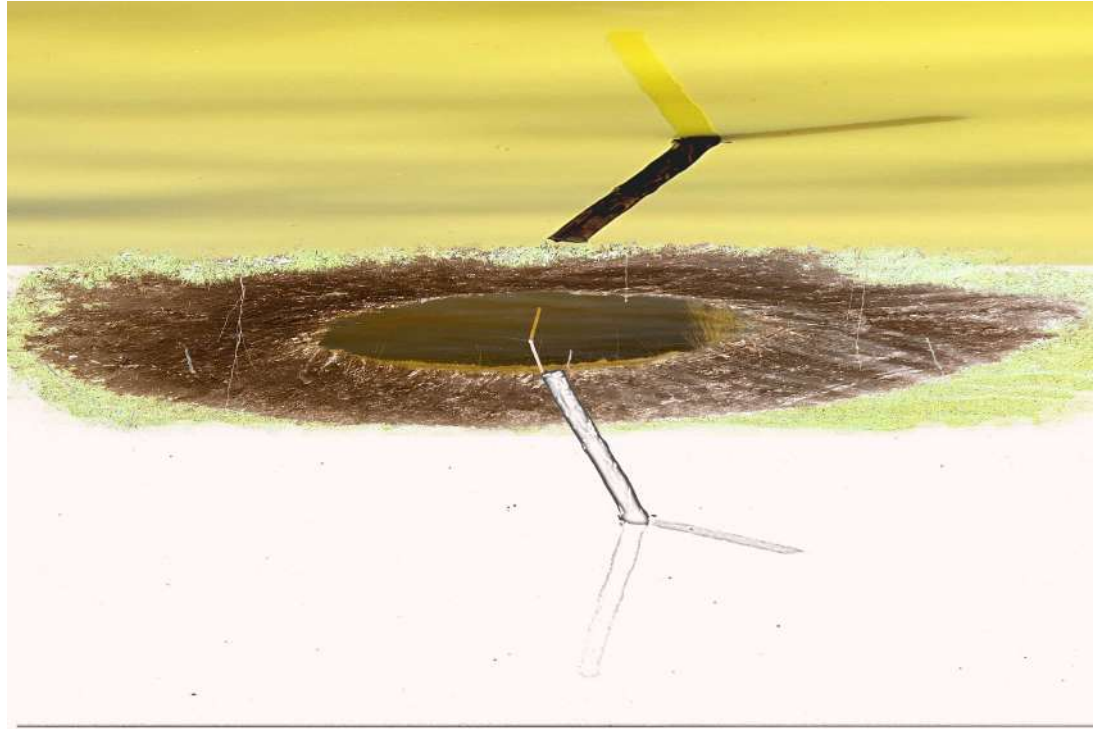
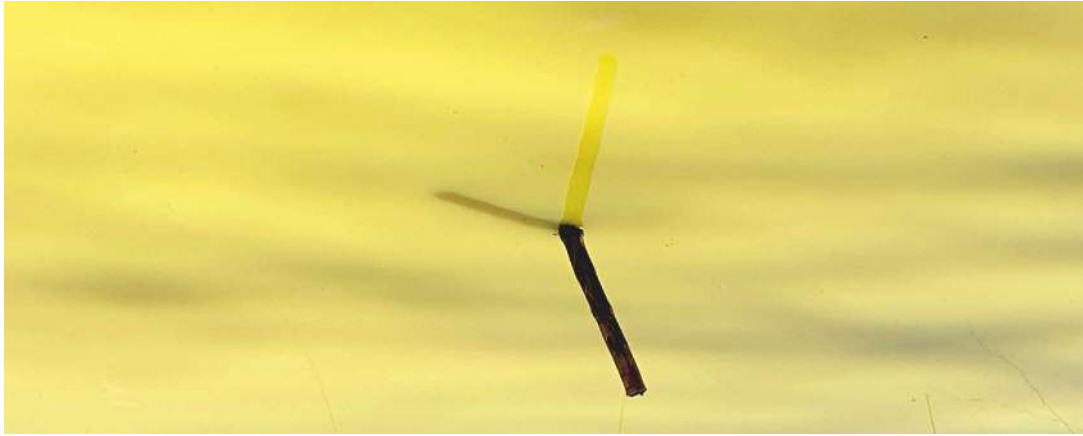

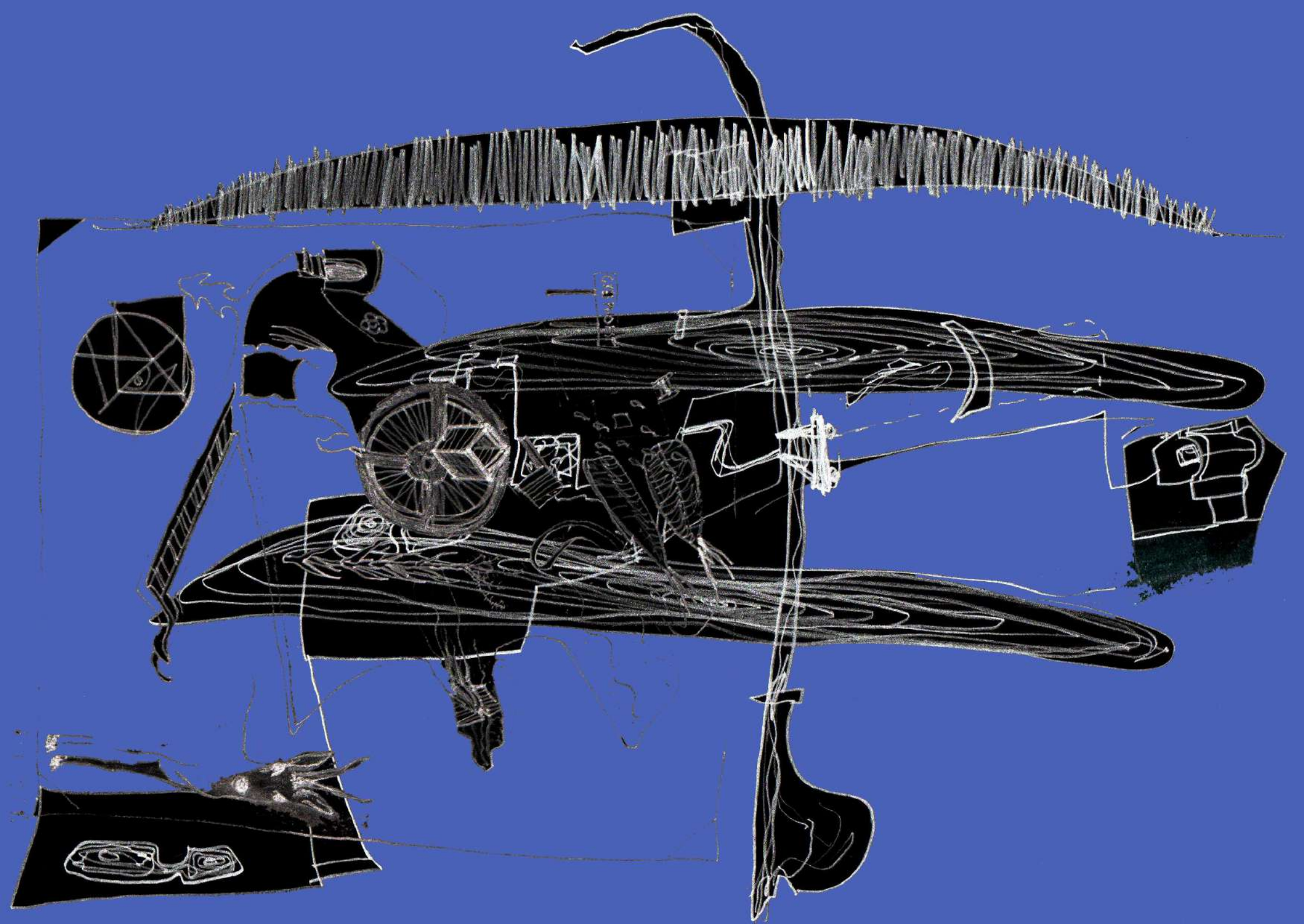

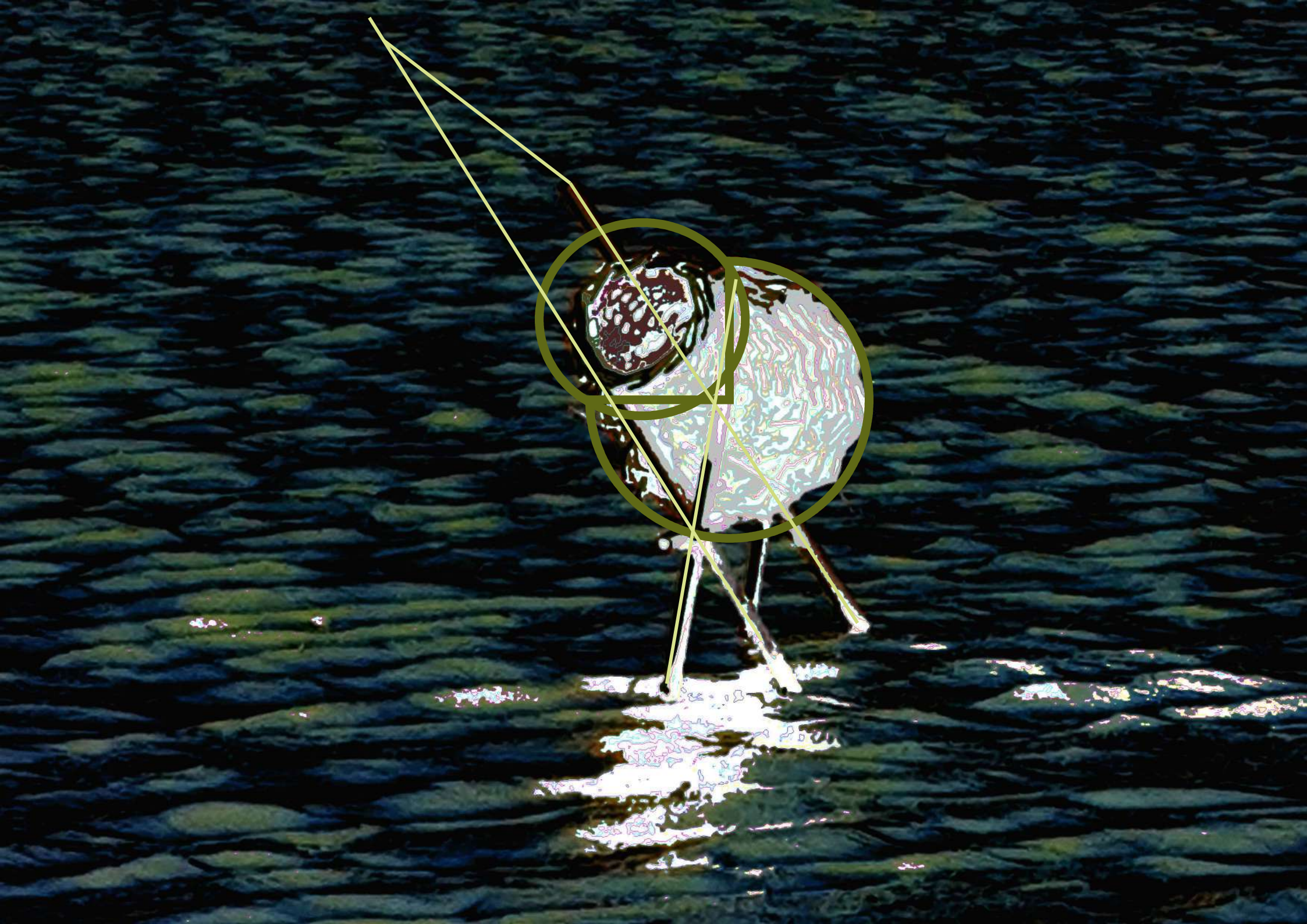

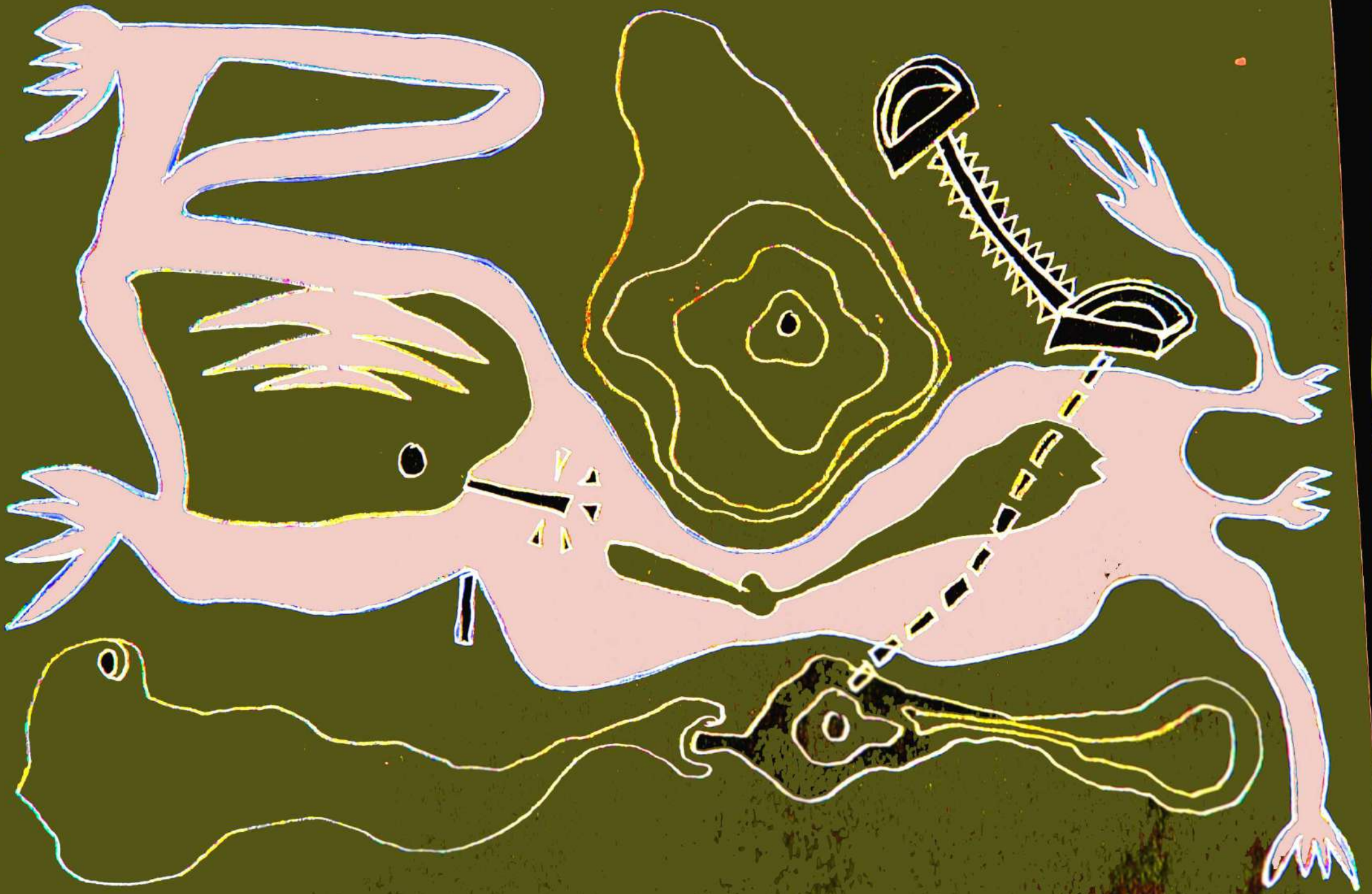
Liemers

Oude Rijn bij Herwen met zicht op de St. Vituskerk, Hoch Elten (D).

Bronnen

- Bureauonderzoek en karterend veldonderzoek Landgoed Heidevloed te Zelhem, A. Borsboom en E van der Kuijl, Syntegra Archeologie b.v, 2006
- Doggerland, L. Amkreutz en S. van der Vaart-Verschoof, Rijksmuseum van Oudheden en Sidestone Press, 2021
- <https://intarch.ac.uk> (foto's pag. 9 en 11)
- <https://wikipedia.org>
- www.geologievannederland.nl
- www.dandebate.dk (foto pag. 14)
- www.eupedia.com
- www.nationalgeographic.nl
- www.reddit.com/r/artbreeder

Dit nummer is o.a. geïnspireerd door de (pre)historische collecties van de streekmusea rond het Radixgebied:

- (Nationaal Onderduik)museum Aalten
 - Streekmuseum De Roode Tooren, Doesburg
 - Stadsmuseum, Doetinchem
 - Stadsmuseum Bergh, 's-Heerenberg
 - Min40celcius, Varsselder
 - Museum Smedekinck, Zelhem
 - Liemers Museum, Zevenaar
 - Stedelijk museum, Zutphen
- Foto's pagina 4 (en details daarvan op pag. 6 en 7), Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Gelderland (Museum Het Valkhof), Gerard Bovenberg, Nijmegen

Colofon

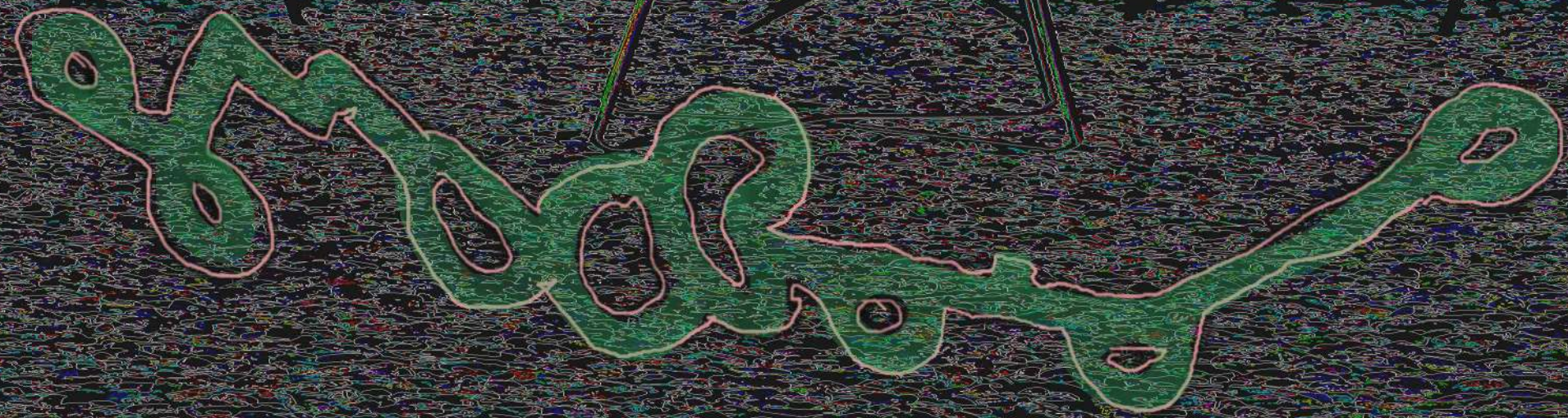
Plan Radix publiceert met wisselende tussenpozen sinds 2010 de resultaten van zijn kunstzinnig landschapsonderzoek vanuit de Achterhoek, meer in het bijzonder vanaf de oevers van de Heidenhoekse Vloed, en in dit nummer ook vanuit de Liemers.

Tekst, afbeeldingen en opmaak door Paul van der Lee, tenzij bij **Bronnen** (hierboven) anders vermeld.

Copyright #13 Plan Radix, Doetinchem, april 2023

info@planradix.nl

www.planradix.nl

la.xib59nsl9

